

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РИЗИКУ

Погорєлова Т.О., Нєверова М.В.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

У сучасних умовах господарювання підприємства функціонують у середовищі підвищеної невизначеності, що зумовлено макроекономічною нестабільністю, інфляційними процесами, змінами попиту, а також геополітичними факторами. За таких обставин особливого значення набуває ефективне управління витратами як ключовий інструмент забезпечення фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємства.

Невизначеність у діяльності підприємства проявляється у неможливості точно прогнозувати майбутні витрати, доходи та обсяги виробництва. Водночас ризик характеризує ймовірність виникнення відхилень фактичних результатів від запланованих. Це зумовлює необхідність переходу від традиційних підходів до управління витратами до більш гнучких, адаптивних та ризик-орієнтованих моделей.

Важливим інструментом управління витратами в умовах невизначеності є використання сценарного аналізу, який дозволяє моделювати різні варіанти розвитку подій та оцінювати їх вплив на структуру витрат підприємства. Крім того, застосування гнучкого бюджетування забезпечує можливість оперативного коригування витрат залежно від змін обсягів діяльності та зовнішніх умов.

Значну роль відіграє поділ витрат на змінні та постійні, що дозволяє підприємству швидше адаптуватися до коливань ринку. Зокрема, оптимізація постійних витрат та підвищення частки змінних витрат сприяє зниженню фінансових ризиків. У цьому контексті важливим є також використання інструментів CVP-аналізу для оцінки взаємозв'язку між витратами, обсягом виробництва та прибутком. Сучасні підходи до управління витратами передбачають активне використання цифрових технологій. ERP-системи, аналітика великих масивів даних (Big Data) та автоматизовані системи контролю дозволяють підвищити точність обліку витрат, оперативність прийняття управлінських рішень та знизити рівень невизначеності. Окрему увагу слід приділити формуванню системи ризик-менеджменту, інтегрованої в процес управління витратами. Така система передбачає ідентифікацію, оцінку та моніторинг ризиків, а також розробку заходів щодо їх мінімізації. Зокрема, доцільним є створення резервів, диверсифікація постачальників та оптимізація логістичних витрат.

Отже, ефективне управління витратами в умовах невизначеності та ризику базується на поєднанні аналітичних інструментів, гнучких методів планування та сучасних інформаційних технологій. Реалізація ризик-орієнтованого підходу дозволяє підприємствам підвищити адаптивність до змін зовнішнього середовища, забезпечити стабільність діяльності та досягти стратегічних цілей розвитку.